

Svar på Elina Nykyris och 16 andra ledamöters undertecknade motion om att införa en invånarpanel som en permanent del av Vanda stads beslutsfattande

VD/6416/00.02.00.03/2025

RÅ/LR/ML/NP/EK/JK/SE/EA

Elina Nykyri och 16 andra ledamöter lämnade in följande fullmäktigemotion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Vi fullmäktigeledamöter som undertecknat motionen föreslår att Vanda stad inför en invånarpanel som en permanent del av sitt beslutsfattande. Invånarpanelen skulle vara slumpmässigt sammansatt och aktiv under hela fullmäktigeperioden. Det slumpmässiga urvalet måste vara representativt, det vill säga återspegla befolkningsstatistiken i Vanda stad. Invånarpanelen är ett sätt att engagera kommunens invånare i det kommunala beslutsfattandet och därmed skapa samförstånd och nya perspektiv på det.

Bland annat i städerna Jyväskylä och Åbo har invånarpaneler använts framgångsrikt. Helsingfors stad planerar också att testa invånarpaneler. Precis som i Åbo stad, bör invånarpaneler bli en permanent del av beslutsfattandet i Vanda stad. Med hjälp av invånarpanelen kan vi försäkra oss om att Vandaborna hörs i viktiga frågor och att de också har möjlighet att lägga fram förslag för beslutsfattande.

Syftet med invånarpanelen är att den ska ta ställning i beslut som är förknippade med svåra värdeval, stor osäkerhet kring hur man ska nå en lösning som är acceptabel för invånarna, eller där det är exceptionellt svårt att få till stånd en politisk kompromiss.

Invånarpanelens uppgift är i dessa situationer att med sitt förslag stödja det politiska beslutsfattandet och beredningen. Ansvar för stadens beslut kvarstår dock fortfarande hos stadsfullmäktige. Den administrativa ledningen och politiska ledningen måste ändå förbinda sig att beakta invånarpanelens rekommendationer i sitt beslutsfattande.

En rekommendation baserad på information, noggrant utvärderad ur olika perspektiv av en slumpmässigt utvald grupp invånare, ger stadens beslutsfattare och tjänsteinnehavare välgrundade skäl

för beslutsfattandet. Dess verksamhet underlättas professionellt, panelen hör sakkunniga och det genomförs enligt metoderna för deliberativ demokrati.

I invånarpanelens sammansättning och vid hörandet av sakkunniga bör man särskilt beakta att de åsikter och befolkningsgrupper som är bristfälligt representerade i det nuvarande representativa systemet blir representerade. Till dessa hör enligt forskarna bland annat att ta hänsyn till framtida generationers rättigheter. För att alla invånare ska kunna delta i invånarpanelen, oberoende av socioekonomisk ställning, bör en liten ersättning betalas till invånaren för deltagandet i panelen. För att panelen ska kunna representera Vandaborna i stor utsträckning måste den bestå av minst 50 invånare.”

Stadsfullmäktige 22.9.2025 § 14

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd och **verksamhetsområdet för koncernledning och livskraft** konstaterar följande som sitt svar:

Allmänt om metoden

Medborgarpanelen är en modell för att göra kommuninvånarna delaktiga, genom vilken man för sin del kan uppfylla skyldigheterna i kommunallagen (22 §). Medborgarpanelerna förenar direkt medborgardeltagande med en deliberativ demokrati, där det politiska beslutsfattandet föregås av en jämlik och ömsesidigt respektfull, kunskapsbaserad diskussion där man motiverar sina egna perspektiv och lyssnar på andra. I medborgarpanelen deltar ett i förväg fastställt antal kommuninvånare som valts ut genom slumpmässigt urval med hänsyn till befolkningsmässig representativitet. I genomförandet av medborgarpanelen är det viktigt att både deltagare, beslutsfattare och de som bereder arbetet förbinder sig till processen. De ämnen som ska tas upp bör väljas så att medborgarpanelen kan utarbeta en rekommendation eller ett utlåtande i frågan, som på ett överenskommet sätt förmedlas till beslutsfattarna och informeras till kommuninvånarna.

Tidigare erfarenheter i Vanda

I Vanda har man prövat invånarpaneler vid flera tillfällen, men metoden har ännu inte etablerats som en del av metodpaletten för invånardelaktighet. I Vanda har man använt termen invånarråd om grupper av invånare som samlats genom slumpmässigt urval och som deltar i utvecklingsarbetet.

År 2017 utnyttjades invånarrådet i utarbetandet av strategin. Rådet sammankallades genom en offentlig marknadsföringskampanj och valdes ut för att vara mångsidig, men inte demografiskt representativ. Under våren 2019 förbereddes organisationsreformen Det nya Vanda i Vanda. Som ett led i att involvera invånarna i planeringen av reformen anordnades ett invånarråd. Även detta råd sammankallades genom annonser, men vid urvalet strävade man efter representativitet.

Under våren 2021 bildades en invånarpool, ur vilken man kan välja ut olika sammansättningar för olika invånarpaneler. För att bilda poolen togs ett slumpmässigt urval av 2 000 Vandabor ur befolkningsregistret. Med hänsyn till vissa betoningar (t.ex. myndighet, betoning på MEK-område) kan urvalet betraktas som en urvald grupp. Av 2000 personer anmälde sig 101 till Vandabornas påverkargrupp.

Invånarpoolen testades under tre projekt: vid utarbetandet av strategin för fullmäktigeperioden 2022–2025, programmet Delaktig i Vanda samt Färdplanen för resurssmarthet. Under coronapandemin arbetade råden via distansmöten. I slutet av processen utformade råden uttalanden som användes både direkt under beredningsfasen och som bilagor till beslutshandlingarna. Responsen från deltagarna var positiv i alla råd.

Invånarpanelen har varit en av de metoder för invånardelaktighet som delaktighetstjänsterna stöder. Utnyttjandet av gruppen Vandabornas påverkargrupp har dock varit begränsat efter pilotprojekten och gruppen har just avvecklats. Det har inte gått att sammankalla viktade eller områdesvisa invånarpaneler ur en pool på 100 personer, vilket ofta behövs som stöd i utvecklings- eller beredningsprocesser. En annan utmaning har varit resurserna för beredningen och de snäva tidsramarna, vilket har lett till att man valt en snabbare metod för att involvera invånarna, till exempel enkäter.

Under våren 2025 hade man ett invånarråd inom arkitekturprogrammet, där medlemmarna rekryterades i slutet av 2024 i samband med en delaktighetsenkät. Kallelsebrevet skickades ut som en del av utskicket av delaktighetsenkäten till 2 000 slumpmässigt utvalda Vandabor. Dessutom samlades anmälningar till invånarrådet in genom offentlig annonsering. I rådet deltog 68 personer från olika delar av Vanda. Det gjordes inget urval, utan man beslutade att ta med alla som anmält sig. Erfarenheterna var positiva både för de som förberedde evenemanget och för dem som deltog i rådet.

Erfarenheter från andra städer

I Åbo fattades ett beslut 10.10.2023 om att bilda en invånarpanel. Invånarpanelen bestod av 50 Åbobor. Den ursprungliga tanken var att panelen är verksam fram till slutet av 2025, men mandatperioden förlängdes så att panelen ska hinna tänka igenom Åbos spårvagnsbeslut 2026. Panelen har haft en eller två frågor att diskutera om året. I Åbo läggs beredda förslag fram för borgmästarna, som sedan fastställer vilka frågor som ska tas upp till diskussion.

I Jvaskylä utnyttjades en invånarpanel för att balansera budgeten 2024. Invånarpanelen bestod av 32 Jvaskyläbor, vars uppgift var att besvara frågan: Vad bör man beakta i budgeten för 2025 för att undvika att konsekvenserna drabbar någon befolkningsgrupp orimligt hårt? Panelens arbete ansågs vara ett värdefullt komplement till beredningen och det politiska beslutsfattandet. Jvaskyläs invånarpanel tilldelades finansministeriets Demokratiutmärkelse.

Staden Melbourne utarbetade 2014 en ekonomiplan för åren 2015–2025 med hjälp av en kommuninvånarpanel. Motivet var de stora investeringsbehov som förväntades till följd av befolkningsökningen samt utmaningarna när det gäller de gamla invånarnas trivsel. Panelen lämnade 11 rekommendationer om åtgärder till ett värde av 950 miljoner AUD (645 miljoner euro). Fullmäktige godkände 10 av dessa till ett värde av 775 miljoner AUD (527 miljoner euro) och lämnade ett svar där man redogjorde för hur man ställde sig till panelens rekommendationer. Projektet fick betydande positiv uppmärksamhet i media, vilket också stärkte det politiska stödet för panelens rekommendationer.

Förslag till genomförande

Verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd och verksamhetsområdet för koncernledning och livskraft föreslår att man inrättar en deliberativ invånarpanel i Vanda som är verksam två år åt gången. Kostnaderna för panelen uppgår årligen till cirka 20 000–25 000 euro, vilka används som ersättning till paneldeltagarna, för lokaler och servering, information samt, i samband med sammankallandet av panelen, för kallelseprocessen, bland annat för postning. Om det konstateras vara rimligt att inrätta en invånarpanel kan detta genomföras med befintliga resurser genom att man prioriterar satsningar som redan gjorts i detta framför andra verksamheter.

I Vanda finns det redan erfarenhet av att ordna invånarpaneler, så metoden kan införas relativt smidigt, men det kräver ändå en omfördelning av personalens arbetsinsatser. Man kan uppnå kostnadseffektivitet genom att utnyttja Åbomodellen med en invånarpanel som är verksam i två år, vilket gör det möjligt att diskutera 2–4 ämnen med samma deltagare. På så sätt sparas kostnader för kallelseprocessen jämfört med en panel som sammankallats för en enda fråga. Det lönar sig dock inte att ha en panel som sträcker sig över hela fullmäktigeperioden, eftersom tröskeln för att engagera sig blir för hög för invånarna och alltför många deltagare hoppar av under perioden. Invånarpanelen bör sammankallas på nytt med ungefär två års mellanrum, så att antalet deltagare förblir tillräckligt stort trots förändrade livssituationer. I Vanda är en panel på 25 personer en lämplig och kostnadseffektiv

storlek, då en paneldeltagare beräknas representera 10 000 invånare och de utbetalade arvoden skulle hållas på en rimlig nivå.

Man måste engagera sig i metoden och dess tillämpning. Invånarpanelen bör ha minst en, men helst två övervägandeprocesser per år för att upprätthålla deltagarnas engagemang. Valet av frågor för invånarpanelen kräver stark politisk styrning och ett engagemang för att använda resultaten som underlag för beslutsfattandet.

Exempel på frågor i Vanda under de kommande åren skulle kunna vara:

- Anpassning av ekonomin
- Förebyggande av segregation
- Hållbarhet och klimat

Stadsstyrelsen 23.3.2026 § 23

Stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Elina Nykyri och de 16 andra ledamöter som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med verksamhetsrådets förslag, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 27.4.2026

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Bilaga:

- Elina Nykyris och 16 andra ledamöters undertecknade motion om att införa en invånarpanel som en permanent del av Vanda stads beslutsfattande

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Närmare information: Mari Lehtoruusu, ansvarig delaktighetsakkunnig 040 1626 934
Leena Rusanen, förvaltningsdirektör 050 314 57002
(fornamn.efternamn[at]vantaa.fi)